

Öze Dönüş

Dr. ALİ ŞERİATI

Çev: Doç. Dr. EJDER OKUMUŞ
FECR YAYINLARI
ANKARA 2007,
344 S., 13.5X21 cm,
ISBN: 9789756004401

Editörlüğünü, Türkiye’de fars dilinin en önemli iki ismi olan Doç. Dr. Hicabi KIRLANGIÇ ile Doç. Dr. Derya ÖRS’ün yaptığı ve tamamı 37 kitaptan müteşekkil “Ali Şeriatî Külliyyatı”nın dördüncüsü olarak yayımlanan ve iki bölümden oluşan kitap “Öze Dönüş”ü konu ediniyor.

“Bizim ülkemizde EMMELİZM ile FEKELİZM –ki biri bilmediği bir dini savunmak, diğeri ise tanımadığı bir ekolü yerleştirmek adına– mide bulandırıcı kavgalar ve çirkin çekişmelere koyuldular. Hangisi kazansa, galip gelse, neticesi bu halkın yenilgisi oluyordu. Hangisi mağlup olsa, belası bu toprağın yakasını bırakmıyordu. Daha kötüsü şuydu ki bu savaş tek yönlü olmadı ve öyle bir şekilde cereyan etti ki hem bunlardan mağlup olanın belasına düşüyorduk, hem de diğerrinin kazandığı zaferin darbesini yiyorduk.”

Yaşadığı ülkenin gerçeğini bu şekilde dile getiren Ali Şeriatî (1933-1977) “emmelizm” ile “fekelizm” arasında sıkışıp kalmış olan İran’da “öze dönüş” mesele-

sinin konuşulmasına rağmen “hangi öze” dönüleceğinin gündeme gelmediğinin altını çizer.

Şeriatî’nin kastettiği “öz”, “dinî ve yaşayan bir öz”dür. Batıcılık ile gençliğin el ele verip kapıyı Batı emperyalizmine açtığı tespitinde bulunan Şeriatî, bütün çabası, insanların kendisine iman etmesini sağlamak olan Batı’nın dayattığı kalıpların dışında durmanın Batı’nın sömürgeciliğine teslim olmamanın ve donukluktan kurtulmanın ancak bu “öz”le mümkün olacağını dilendirir.

“Dayanağımız, İslâmî kültürümüzdür ve bu kültürel öze dönüş de şiarımız olmalıdır.” diyen Şeriatî, “hangi öz”e dönüleceğinin de cevabını şöyle verir:

1- Eğer “ırksal” (Ari/fars) özümüze dönersek, bu faşizm, nasyonalizm, rasizm (ırkçılık) gibi ulusal ve ırksal cahiliyete dūçar olacağımızdan bu dönüş gerici bir dönüş olacaktır.”

2- “Eğer “geleneksel” dinî (İslam/Şia)özümüze dönersek bu zaten çöküşün, gelenekçiliğin, cehâletin, gericiliğin, şahsa tapıcılığın, tekrarcılığın ana sebebi değil midir?”

Şeriatî’ye göre İslâm var olan haliyle çöküşün, cehâletin, gericiliğin, şahsa tapıcılığın, tekrarcılığın ana sebebi haline getirilmiştir. Bunu söylerken Şeriatî, görkemli geçmişe sahip bir medeniyetin mirasçısı olduğunun bilincindedir. Bu sebeple mirasçısı olduğu medeniyetin yeniden inşası için İslâm’ın çöküşün etkileri olan bilgisiz ve uyuşuk geleneklerin tekrarı biçiminden çıkarılıp bilgi veren, ilerici, mücadeleci, uyandırıcı, aydınlatıcı bir “ideoloji” şekline çevrilmesini zorunlu görür.

Açıkçası Şeriatî, “öze dönüş” derken “gelenekçi” İslam’ı ve Şia’yı değil, “yenilikçi” bir İslam’ı ve Şia’yı kasteder. Ona göre geleneğin İslam’ı, Emevîlerin ve Abbasîlerin İslam’ıdır. Geleneğin Şia’sı Safevîlerin, yeniliğin Şiası’da Ali’nin ve Ebuzer’in Şia’sıdır.

Bu arada Şeriatî, kitabında çok hayati bir şeyden, “Sözün Coğrafyası”ndan bahsetmektedir. Sözün coğrafyasından kastının, felsefî, bilimsel ve edebî bir meselelerin sıhhat ve hastalığını mantık, deneyim ve istidlal ölçüleriyle belirlemek, ortaya çıkarmak olduğunu söyler. Amacının ise düşünsel, ekolcü, sosyal, siyasal ve tarihsel olan ve Doğu’da ve Batı’da gündeme gelmiş bütün meseleleri anlamak değil, bilakis daha farklı bir şey yapmak olduğunun altını çizer.

“Bir hak söz, haksız bir coğrafyada ortaya konduğunda kendi katili olur” diyen Şeriatî “İslam’ın Müslü-

manlar için vazgeçilmez olduğu"na vurgu yaparak Batılılaşma –kendini inkâr– ile gericilik –geçmişte kaybolma– yerine üçüncü bir yol önerisinde bulunur:

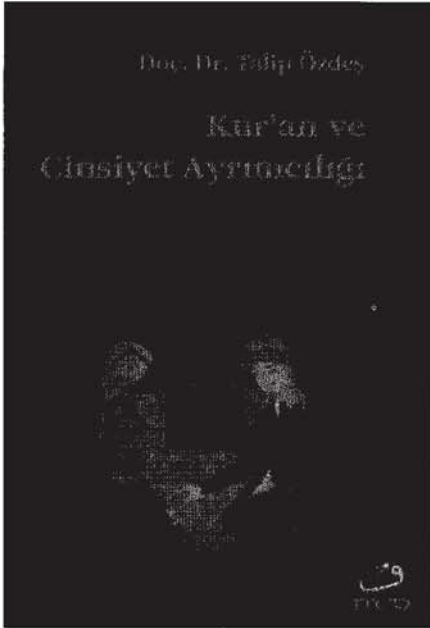
“Köhnemiş ölü gelenek muhafızlarının mezhep olarak gösterdikleri yol ve risâlet değil, yenilikçi ve Batıcı çözüm yollarının müptelâsı ve aşıkların bayraktarlığını yaptığı ilerencilik diye iddia ettikleri yol da değil, - bu iki yolsuzluk arasında geçen üçüncü bir yol: Başkalarını taklit ederek değil bilerek, tanıyarak, bularak, seçerek gidilen devrimci bir yol.”

“Öze Dönüş” kitabı, “devrimci yol”u yol edinmek isteyenler için... ■

Rufi TİRYAKİ

Kur'an ve Cinsiyet Ayrımcılığı

Doç.Dr. TALİP ÖZDES

FECR YAYINLARI
ANKARA 2005,
241 S., 13.5X21 cm,
ISBN: 9757138894

Eser adından da anlaşılacağı üzere son zamanlarda sıkça gündeme gelen, Kur'an'ın ve İslamiyetin cinsiyet ayrımı yaptığına dair ileri sürülen meselelere çözüm bulma çabasıyla kaleme alınmıştır.

Yazar Talip Özdeş, Havva'nın Adem'in kaburga kemiğinden yaratılması, erkeklerin kadınlara üstün olmaları (kavvamlık), şahitlikte bir erkeğin yerine iki kadının kabul edilmesi, boşanmada, evlilikte erkeğin tek yetkiliymiş gibi gösterilmesi ve son olarak mirasdan kadının erkeğe nisbeten yarım pay alması gibi konuların yanlış yorum ve yöntemler sonucu anlayış ve uygulama hatalarına sebep olan sorunları dile getirmiş ve bunlara çözüm bulmayı amaç edinmiştir.

Yazar kitabının birinci bölümünde öncelikle cinsiyet ayrımcılığının asıl nedeni olan "kültürel ve tarihî arka planı" ele almıştır.

İkinci bölümde ise kitabın gayesine giriş mahiyetinde Kur'an'ın insana dair anlatımlarında cinsiyet ayrımı yapmaksızın hangi konulara ağırlık verdiğine değinmiştir.

Üçüncü bölümde ise Kur'an'ın cinsiyet ayrımcılığı yaptığına dair delil olarak gösterilen ayetleri konu başlıkları altında ele almış ve analitik bir yaklaşımla bu yanlış algılamaların sebeplerini genel hatlarıyla şu şekilde vurgulamıştır:

- Olgu – Vahiy – dengesini kuramamak,
- Olgudan metne değil, metinden olguya gitmek,
- Vahyin özü ile vahyin beşeri kavrayış şeklini ve hayata yansıyan kısmını karıştırmak,
- Özellikle sert bir dille eleştirdiği klasik tefsirlerde görülen parçacı, lahzet, sosyal realiteden kopuk yorumları vahyin bizzat amacı sanmak,
- Allah – insan – evren bütünlüğünü kuramamak,
- Arapçanın dil yapısından kaynaklanan (kadına ve erkeğe mahsus ayrı hitapların bulunması gibi) yanlış algılama.

Eser başta cinsiyet konusunu ele alarak, bu konudaki problemleri tespit edip çözüm sunarak okurlarına birçok meselede farklı ufuklar açmaktadır. ■

Nurefşan YALSIN